

KNIHOVNÍ ZÁKON

KISK FF MU

Otázky

- Musí zákon 101/2000 Sb. dodržovat při zpracování OÚ:
 - Autobazar?
 - Já ve svém osobním adresáři?
 - Městský úřad?
 - Policie ČR?
 - Policie, když je v ohrožení bezpečnost EU?
 - Živnostenský úřad?
- Jaký je vztah mezi osobními a citlivými údaji? A mezi shromažďováním a zpracováním OÚ?
- Kdo je zodpovědný za prozrazení zpracovávaných OÚ dle zákona?
- Jaké instituci se zodpovídá ÚOOÚ?

Související dokumenty

- Vyhláška MK č. 88/2002 Sb. – (M)MVS a evidence fondu
- Nařízení vlády č. 288/2002 Sb. – dotace
- Metodický pokyn MK 59158/2011 – konkretizace VKIS
- Metodický pokyn MK 67410/2014 – specifikace regionálních funkcí
- Metodické vyjádření MK 9782/2012 – rovný přístup

Vymezení pokrytí

- Systém knihoven, služby a podmínky provozování
- Práva, ale i povinnosti knihovny **evidované** ve [veřejném seznamu](#) MK ČR (zápis navrhuje provozovatel) poskytující **rovným přístupem** všem **VKIS** (ne soukromé a firemní)
- Podrobnosti VKIS na provozovateli v KŘ
- Regionální funkce = pověřené základním, hl. poradenským, vzdělávacím a koordinačním, výměnné fondy a další nezbytné pro rozvoj knihoven a VKIS

Knihovní fond

- Knihovní dokument = samostatná jednotka
- Knihovní fond = organizovaný, soustavně doplňovaný, zpracováváný, ochraňovaný a uchovávaný soubor dokumentů
 - Historický = před 1860 nebo jedinečné
 - Konzervační = z povinného výtisku
 - Specializovaný = určité oborové zaměření
- Povinnost chránit
 - Umístěním
 - Před odcizením a poškozením
 - Restaurováním či migrací

Rovný přístup

- Základní charakteristika v zákoně
- Lze zvýhodnit, ne znevýhodnit:
 - S ohledem na dodržení jiného zákona, např. služby od 15 let => ochrana majetku; podobně pracovněprávní vztah k provozovateli nebo členství v akademické obci, ale už ne bydliště v místě (právně vágní)
 - Logicky neovlivnitelné, např. nelze půjčit půjčené
 - Při obtěžování jiných (jednáním, zápachem...) => bránění VKIS ostatním, proto lze vykázat

VKIS

- Základní služby:
 - Zpřístupnění dokumentů: z fondu nebo (M)MVS
 - Ústní informace a rešerše (bibliografické, referenční, faktografické)
 - Zprostředkování vnějších IZ, hl. veřejné správy
 - Přístup k informacím na internetu bezplatně pro knihovnu
- Tyto ZDARMA, výjimkou [audio](#) (vizuální) (= > AZ), reprografické v MVS, celá MMVS (pak ale jen kompenzace nákladů)
- Lze žádat úhradu nákladů na administrativu v rámci evidence uživatelů

MVS

- Soubor výpůjčních, informačních a reprografických služeb mezi knihovnami s cílem zpřístupnit uživatelům dokumenty bez ohledu na místo uložení
- Vyžádaný dokument knihovna musí zajistit – pokud ne z vlastního fondu, tak MVS
- Knihovna žádost - na ní odpovědnost
- Dožádaná POVINNA poskytnout dokument (zapůjčením, kopií) nebo informaci o dosažení
- Úhrada jen náklady za dopravu nebo kopie

MMVS

- Žádosti o zprostředkování a o metodickou pomoc prostřednictvím:
 - NKP
 - STK (dnes NTK)
 - Knihovna Akademie věd ČR
 - MZK
 - Vědecká knihovna v Olomouci
 - Národní lékařská knihovna

Možné VKIS (ne nutné)

- Přístup k placeným informacím na internetu
- Kulturní, výchovné a vzdělávací činnosti
- Vydávání tematických publikací
- Poskytování reprografických služeb
- Poskytování písemných bibliografických, referenčních a faktografických informací a rešerší

Evidence knihoven

- Nezbytný obsah návrhu:
 - Identifikace provozovatele (FO i PO) a knihovny (adresa, název a druh, příp. specializace)
 - Knihovní řád
- Zaevidována při splnění podmínek (hl. rovný přístup), jinak návrh zamítnut; změny hlásit do 30 dnů
- Zápis MK zruší:
 - Z vlastního či jiného podnětu, pokud přestane splňovat podmínky
 - Po oznámení o ukončení provozování

System knihoven

- NK ČR, Knihovna a tiskárna pro nevidomé
K. E. Macana, MZK => MK ČR
- Krajské => kraj
- Základní => obec (z. nezná „obecní“, ani
profesionální a neprofesionální)
- Specializované (např. vysokoškolské)

Fondy a činnosti

- Fondy:
 - Všechny: univerzální, příp. se specializovaným
 - Zřízené MK a krajem: + konzervační a historický
 - Macanova a specializované jen specializovaný
- Činnosti:
 - Všechny: informační a vzdělávací
 - Zřízené MK a krajem a specializované (jen pro svou oblast): + koordinační, odborné, analytické, výzkumné, metodické a poradenské činnosti
 - NK: + standardizační
 - Základní: kulturní

Knihovny zřízené MK

- NK centrum systému:
 - Veřejný souborný katalog a národní bibliografie,
 - Národní agentura pro ISBN a ISMN,
 - Národní centrum MVS a výměny oficiálních publikací,
 - Zástup knihoven při jednání s kolektivními správci AP a úhrada odměn za půjčování,
 - Koordinace regionálních funkcí a vyhodnocení plnění.
- MZK funkce krajské pro JM

Krajské knihovny

- Zvláštní činnosti:
 - S NKP na národní bibliografii a souborném katalogu
 - Zpracovává a zpřístupňuje regionální databáze, koordinace krajského bibliografického systému
 - S knihovnami v kraji zavádění nových technologií pro VKIS
 - Podobné jako krajské v oblasti specializace vykonávají i specializované
- Plní a koordinuje regionální funkce v kraji, část lze přenést na základní písemnou smlouvou
- Může plnit i funkci základní knihovny

Evidence knihovního fondu

- Povinnost evidence jednoznačně identifikovatelných jednotek, pro kontrolu
 - Přírůstkový seznam = získané jednotky
 - Seznam úbytků = ztráty, odpisy, vyřazování
- U periodického tisku záznam ukončeného ročníku nebo svazek
- Nezaznamenává se vyřazení dokumentů s omezenou dobou platnosti

Revize knihovního fondu

- Dle velikosti – od 1x 5 let po plán (min. 200 tis. dok./rok)
- Provozovatel povinen sepsovat výsledek, vč. rozsahu revize, datum zahájení a ukončení, použité podklady, jména a funkce osob provádějících revizi a nálezy
- Rozdíl mezi evidovaným a skutečným stavem => seznam rozdílů

Vyřazování z knihovního fondu

- Pouze:
 - Multiplikáty
 - Poškozené, neúplné, opotřebované
 - Neodpovídající zaměření knihovny a fondu
- Z konzervačního a historického fondu jen se souhlasem MK ČR + nutné nabídnout NK
- Obecně při vyřazování nebo rušení knihovny nutné nabídnout :
 - Jiné knihovně téhož druhu
 - Školní knihovně
 - Komukoliv
 - Darovat nebo zlikvidovat

Financování knihoven ze státních peněz

- Fondy: doplnění, ochrana, digitalizace, zpřístupnění, hl. pro zdravotně postižené
- Služby:
 - Zavádění nových technologií pro VKIS
 - Podpora propojení knihoven
 - Projekty v oblasti kulturní, výchovné a vzdělávací
 - Zajištění výkonu regionálních funkcí
- Budova: výstavba, rekonstrukce, vybavení zabezpečením
- Další oblasti: projekty VaV, odborné vzdělávání pracovníků

Výklad ÚOOÚ pro knihovny (stanovisko č. 2/2002)

- Má přednost knihovnický zákon nebo z. o ochraně OÚ?
- => KZ k ZOOÚ zákonem zvláštním, ale práce s OÚ v něm není, proto na to aplikace ZOOÚ
- Je nutný souhlas zákazníka ke zpracování jeho OÚ?
- => bez souhlasu možnost pro ochranu práv správce a pro plnění smlouvy (např. o výpůjčce, MVS, rešerše...), ale jen po dobu trvání tohoto X údaje o zákaznících trvalé (i když nepůjčeno nic), proto nutný souhlas
- Musí knihovna smazat OÚ zákazníka, který o to požádal, když ještě nemá zapláceno zpozděné za vrácené knihy?
- => ne, zpracovávat lze i bez souhlasu po dobu trvání smlouvy nebo pro ochranu zájmů a práv správce, tj. i výpůjčka do vyrovnání závazků

Výklad ÚOOÚ pro knihovny (stanovisko č. 2/2002) (2)

- Může knihovna zpracovávat OÚ i po odvolání souhlasu a vyrovnání závazků pro případné řešení poškození knihy oznámené následujícím vypůjčitelem?
- => ne, závada by musela být zjištěna hned při vrácení, jinak irelevantní
- Může knihovna chtít od zákazníka všechny údaje potřebné ke všem jí nabízeným službám, i když zákazník se jejich využití zřekne?
- => nesmí a registrační formulář by tomu měl být přizpůsoben, aby byly požadovány jen nezbytné údaje, dále nesmí být zjištěné doplňováno adresně zjišťovanými dalšími informacemi, ať už je subjektivní zdůvodnění jakékoli, možné jen anketní
- Je v ZOOÚ důvod, proč je v NTK možný statut zákazníka i návštěvníka?
- => ano, VKIS nelze na poskytnutí OÚ vázat (+ Listina základních práv a svobod), ale je třeba informovat o omezeních (např. jen prezenční, ne absenční výpůjčky)

Občanský zákoník ve vztahu ke knihovnímu zákonu

- 1964-2013 obč. zákon, pak obč. zákoník (3081 §§)
- Obecné principy v oblastech:
 - obecná část – např. svéprávnost, vznik a typy PO, promlčení (obecně 3 roky)...
 - rodinné právo – např. manželství, péče o dítě
 - absolutní majetková práva – např. věcná práva (vlastnictví...) a dědické právo
 - **relativní majetková práva** – např. závazkové právo (i smluvní), pracovní právo (obecná pro zákoník práce)
 - ustanovení společná, přechodná a závěrečná
- Možná souvislost s mnoha dílčími činnostmi, základní zde půjčování a odpovědnost za škodu

ObZ – půjčování věcí (§§ 2193-2200)

- Bezplatné, dočasné, ale řádné užívání
- **Vypůjčitel** nesmí přenechat k jinému
- Vrácení co nejdříve po naplnění účelu půjčení a pokud **půjčiteli** nevzniknou obtíže, nejpozději ve sjednané lhůtě
- Při nevyřešení práv do 3 měsíců od vrácení, jinak je soud nepřizná (=> termín pro výzvy k úhradě, ne podání žaloby)

ObZ – náhrada škody (§§ 2894-2971)

- Povinnost **každý**, s zastupovaným (nezletilý, zvíře, pomocník, zaměstnanec...) i za něj odpovědný
- Nelze se zprostit („za odložené věci se neručí“)
- Výjimka prokázání neodvratitelné škody
- Preferováno uvedení do předešlého stavu, jinak peněžní náhrada = škoda + ušlý zisk
- Cena obvyklá v době poškození se zohledněním nákladů na obnovení či nahrazení, při svévoli či škodolibosti škůdce „cena zvláštní obliby“ (hl. nemajetková, dle zdůvodnění poškozeného, výši spravedlivě určí soud)

ObZ – náhrada škody

- I po promlčení náhrady škody za obohacení možné žádat vydání získaného
- Odpovědnost knihovny za odložené věci: jen pro věci uložené na místě pro to určeném (když žádné není nebo při jeho nedostatku na místě obvyklém), ale jen při nahlášení bez odkladu, max. do 15 dní od zjištění
- Škoda způsobená informací nebo radou: kdo vystupuje jako odborník (např. povolání), musí nahradit škodu způsobenou neúplnou nebo nesprávnou informací či radou **za odměnu** v oblasti odbornosti, a to i neúmyslně (jinak jen při úmyslu)

Některé nové problémy pro knihovníky

- Úpravy KŘ:
 - Možnost jednostranné změny knihovnou, hl. v ceníku a podmínkách výpůjčky, formou zveřejnění na webu; čtenář může odmítnout do měsíce od zveřejnění
 - Upozornění na 15 dní pro uplatnění škody na odložených věcech
- Forma smlouvy o výpůjčce?
 - Jen definována v KŘ a uzavíraná podpisem výpůjčního lístku na titul
 - Jako rámcová smlouva při registraci čtenáře, kdy výpůjční lístek jen doplněk

Otázky

- Jaké základní charakteristiky musí splňovat knihovna pro čerpání státních dotací?
- Co to jsou regionální funkce?
- Jak se liší knihovní fond od skladu knih?
- Jaké znáte typy knihovního fondu a kde byste je hledali?
- Vyjmenujte typy knihoven v systému dle KZ.
- Znáte další typy knihoven?
- Vyjmenujte alespoň tři speciální funkce plněné výhradně NK.
- Odpovídá rovnému přístupu, že si někdo může knížku půjčit jen prezenčně a jiný i absenčně?
- Jaké znáte služby VKIS a lze za ně žádat úhradu?
- Co to je (M)MVS a kdo ji může žádat?
- Co lze dohledat díky evidenci knihovního fondu?
- Jak musí knihovna postupovat, pokud chce vyřadit některé jednotky z knihovního fondu?
- Můžu si z knihovny půjčit knížku pro své dítě, přítele, souseda?
- Do kdy je nutné řešit nevrácení/pozdní vrácení knížky do knihovny? Co můžu dělat po jejím uplynutí?
- Jak se vypočítá výše náhrady škody za poškozenou nebo ztracenou knihu z knihovny?
- Za jakých podmínek musí knihovna nahradit škodu za ztracenou bundu odloženou v knihovně?
- Když knihovnice poradí knížku, ze které můžete čerpat ve své diplomce a ta vám kvůli tomu není přijata a musíte platit školné, můžete po ní chtít náhradu škody? A při písemné řešerši?

Zákon o archivnictví a spisové službě

- Klíčová témata:
 - Archiválie: práce s nimi (od výběru po ochranu), práva a povinnosti správců, zpracování OÚ pro účely archivnictví
 - Archivy: soustava, práva a povinnosti zřizovatelů
 - Spisová služba
 - Působnost správních úřadů na úseku zákona
- Ministerstvo vnitra – nejvyšší orgán pro oblast
- V e-archivech stejné postupy: výběr a příjem + metadata (identifikační, popisné, autorizační), přístup k digital-born i digitalizovaným

Klíčové pojmy

- Dokument X archiválie
- Jakákoli forma, vč. hmotné (razítka, pečetidla) nebo e-
- Archivní fond (soubor) X sbírka (se sdíleným rysem)
- Výkon spisové služby = odborná správa dokumentů subjektu (pošta i interní) od vzniku po skartaci/archivaci

Výběr archiválií

- Povinnost uchovávat dokumenty a umožnit výběr archiválií
 - Státní a veřejné instituce
 - Soukromoprávní původci: obchodní společnosti a družstva (mimo bytové) a notáři jen některé dokumenty; občanské, náboženské, obecně prospěšné ... organizace
- Výběr (doba vzniku, obsah, původ, vnější znaky) příslušným archivem, nejčastěji ve skartačním řízení, někdy mimo, příp. na žádost archivu/vlastníka
- Zvláštní pravidla pro výběr dokumentů s tajnou informací

Práce s archiváliemi

- Držitel povinnost ochrany + bezplatné poradenství o péči
- Při převodu vlastnictví daná posloupnost nabídky (snaha do státního vlastnictví)
- Mimo ČR vyvážet jen se souhlasem MV, vždy jen na dobu určitou a důvodu v z.
- Evidované v ČR = Národní archivní dědictví
- Evidenci vedou správci + v hierarchii druhotná (státní oblastní archivy) a ústřední evidence (MV ČR)

Zpřístupnění archiválií

- Nahlížení na žádost a s dodržáním zákona a badatelského řádu
- Žádost obsahuje OÚ (oprávnění ze z.)
- K nahlížení pouze starší 30 let + všechny zveřejněné a z činnosti státních orgánů vzniklé před r. 1990
- Přístup odepřen pro ochranu nebo zákaz FO, jejíž OÚ obsahuje
- Možnost výpis/opis/kopie, AZ není dotčen, ale v z. ceník

Spisová služba

- Státní a veřejné instituce (podobné archivnictví mimo školské instituce krom VŠ + kraje, obce a městské části) povinnost vykonávat SS
- Možná listinná i e- (ta preferovaná)
- Dokumenty označeny jednoznačným identifikátorem a evidovány, k téže věci => spis
- Jmenný rejstřík pro vyhledávání, ověřování a automatické zpracovávání
- Požadavek na e-podpis/e-značku/kvalifikované časové razítko

Delikty a sankce

- Přestupek i správní delikt – pokuta 5 tis. - 1 mil. Kč
- „Právnícká osoba za správní delikt neodpovídá, jestliže prokáže, že vynaložila veškeré úsilí, které bylo možno požadovat, aby porušení právní povinnosti zabránila.“

Zdroje

- BĚLOHLÁVEK, Alexander J., Filip ČERNÝ, Marianna JUNGWIRTHOVÁ, Pavel KLÍMA, Tereza PROFELDOVÁ. *Nový občanský zákoník: srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012, 829 s. ISBN 978-80-7380-413-8.
- *Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník*. ANAG, 2012. Dostupné z: http://www.anag.cz/Files/file/duvodova_obcz.pdf
- HURDÍK, Jan. *Občanské právo hmotné*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, 308 s. ISBN 978-80-7380-377-3.
- ELIÁŠ, Karel. *Občanské právo pro každého: pohledem (nejen) tvůrců nového občanského zákoníku*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 315 s. ISBN 978-80-7478-013-4.
- Knihovní zákon, ve znění pozdějších předpisů
- Metodický pokyn Ministerstva kultury ČR k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území ČR, č. j. MK 59158/2011
- Vyhláška ministerstva kultury č. 88/2002 Sb. k provedení zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon)
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. 12. 1976, č. j. 2 Cz 42/76
- Stanovisko č. 2/2002 Úřadu pro ochranu osobních údajů, zpracování osobních údajů v souvislosti s činností knihovny
- Zákon č. 89/2012, občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě, ve znění pozdějších předpisů